

ВІЙНА ЯК ВАГОМИЙ ПРИВІД ДЛЯ ФОРМУВАННЯ НОВИХ СУТНОСТЕЙ ДОКТРИНИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

WAR AS A SIGNIFICANT REASON FOR DEVELOPING NEW POINTS OF THE DOCTRINE OF ADMINISTRATIVE LAW OF UKRAINE

Курінний С.В., д.ю.н., професор,
професор кафедри конституційного та адміністративного права
Запорізький національний університет

Головним соціальним фактором, який зараз детермінує доповнення положень чинної доктрини адміністративного права України (далі – Доктрина) новими сенсами є воєнна агресія РФ проти нашої держави. Зазначені сутності певним чином допоможуть поліпшити функціонування державно-владного апарату, поступово локалізувати та звести нанівець такі негативні явища як казнокрадство і корупція. Одним з таких сенсів є концепт правових потреб, який має складати такий первинний елемент правового понятійного апарату як «об'єкт права» (об'єкт правового забезпечення суспільних потреб). Від предмета правового регулювання, об'єкт правового забезпечення суспільних потреб відрізняється наступними можливостями: спроможністю утворення ієрархічної системи правопотреб, втілення у життя яких залежить від їх соціальної значущості та нагальності реалізації у певний період функціонування держави; відстеження повного циклу їх буття (існування) від причин виникнення і до безпосереднього втілення у життя (правовідносини насамперед пов'язані з безпосередньою реалізацією), що полегшує завдання вчасного виявлення деформації змісту правових потреб як під час правоутворення так й правореалізації; краще визначати мотиви поведінки владних суб'єктів під час виконання своїх повноважень. Враховуючи значущість адміністративного права в організації та функціонуванні державно-владного апарату, домінування норм цієї галузі права у відповідному забезпеченні державної внутрішньої політики, під час війни є доречним розширення Доктрини за рахунок такого концепту як об'єкт адміністративного права. Поява даної нової сутності у структурі Доктрини не тільки сприятиме розширенню та зміцненню теоретичного фундаменту цієї базової галузі українського права, а у разі правильного та послідовного втілення у життя об'єктивно існуючих правових потреб, допоможе кардинально поліпшити результати соціальної практики у ключових сферах суспільного життя, що підпадають під адміністративно-правове забезпечення як в умовах триваючої війни так й під час післявоєнної відбудови України.

Ключові слова: війна, адміністративне право, доктрина, концепція, Україна, державно-владний апарат, корупція.

The main social factor that is now determining amendments to the provisions of the current doctrine of administrative law of Ukraine (hereinafter – the Doctrine) with new points is the military aggression of the Russian Federation against our country. These points will in some way help to improve the functioning of the state apparatus and gradually localize and negate such adverse phenomena as embezzlement and corruption. One of the points involves the concept of legal needs, which should constitute such a primary element of the legal terminology as the «object of law» (the object of legal support of public needs). The object of legal support of public needs differs from the subject of legal regulation in the following scope: the capacity to create a hierarchical system of legal needs, the implementation of which depends on their social significance and the urgency of implementation in a certain period of the State's functioning; tracking the full cycle of their being (existence) from the causes of occurrence to direct implementation (legal relations are primarily related to direct implementation), which facilitates the timely detection of deformation of legal needs both during law-making and law enforcement; better determination of the motives of the behavior of governmental entities in the exercise of their power. Given the significance of administrative law in the organization and functioning of the state apparatus and the dominance of its rules in the relevant support of the state domestic policy, it is appropriate in wartime to expand the Doctrine by adding such a concept as the object of administrative law. The emergence of the new point in the Doctrine's structure will not only contribute to the expansion and strengthening of the theoretical foundation of the basic branch of Ukrainian law but, if properly and consistently implemented, help to drastically improve the outcomes of social practice in key areas of public life that fall under administrative law support both in the context of the ongoing war and during the post-war reconstruction of Ukraine.

Key words: war, administrative law, doctrine, concept, Ukraine, state power apparatus, corruption.

Вступ. Широкомасштабна агресія РФ проти української держави, що триває вже понад 2-х років не тільки забрала життя сотень тисяч українців, скалічила долі мільйонів наших громадян та поставила під сумнів подальше існування української нації і держави, вона також спонукає до появи самих широких критичних ретроспектив, як на особистому й родинному так й на загальному – суспільному, державному та інших рівнях.

У таких випадках у відповідальних політиків часто можуть виникати сумніви, стосовно правильності та вчасності тих чи інших рішень та дій, до яких вони були причетні, у звичайних обивателів – питання «за що нам така кара?».

Якщо казати про можливі ретроспективи у представників вітчизняної науки, то палітра їх відповідних думок може бути самою різноманітною від звичайного обивателя до державного діяча.

Зважаючи на вираз Леонардо да Вінчі, що єдиним критерієм істини є досвід, під час згаданих спогадів є цілком можливим виникнення критичної оцінки відносно певних теоретичних постулатів, які й у часи воєнного лихоліття для більшості науковців залишаються у статусі своєрідних «мантр».

Для вітчизняних учених-адміністративістів у ролі такого постулату, виступають запропоновані ще у 2006 році видатним теоретиком українського адміністративного

права В. Б. Авер'яновим концептуальні положення новітньої доктрини (далі – Доктрина) цієї галузі права [1].

Викладені майже у тезовому форматі основні положення Доктрини цілком відповідали запитам на системні трансформації, що панували у той час в Україні. Громадяни і суспільство у цілому очікували на позитивні зміни. Подібних реформ вимагало й адміністративне право – провідна, фундаментальна галузь вітчизняного права з майже неосяжним змістом суспільних відносин предмета свого регулювання, з численними владними суб'єктами з відповідними повноваженнями та ще більшими за своєю кількістю іншими учасниками зазначених відносин – звичайних громадян України.

Нажаль, теперішній зміст доктрини вітчизняного адміністративного права, після оприлюднення її концептуальних позицій, незважаючи на низку кардинальних змін ключових характеристик суспільного життя України, фактично не піддавалася об'єктивному затребуванню суттєвим доповненням та корегуванням.

Головним соціальним фактором, який детермінує доповнення положень чинної Доктрини новими сенсами – є воєнна агресія РФ проти нашої держави, яка розпочалася понад 10-ти років тому, а у розширеному форматі триває з 24 лютого 2022 року.

Гібридний напад, а потім його гаряча фаза, вимагає широкого застосування відповідного адміністративно-правового інструментарію з домінуванням державно-примусових заходів та з помітним звуженням прав і свобод широкого загалу громадян, що є цілком виправданим в умовах дії режиму воєнного стану.

Усе це детермінує необхідність не тільки вмілого та ефективного застосування норм адміністративного права, а й вивчення відповідної практики з паралельним переглядом окремих сутностей та пріоритетів, про які згадується у Доктрині.

Науково-теоретичною основою для вивчення зазначених питань, можуть слугувати праці учених-правознавців насамперед представників науки адміністративного права, таких відомих учених як: В. Б. Авер'янов, Ю. П. Битяк, І. П. Голосніченко, В. М. Гарашук, Р. А. Каложний, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпаков, А. Т. Комзюк, В. Я. Настюк, О. І. Харитовнова та ін.

Майже 20-ти річний досвід активного дослідження згаданих теоретичних підвалин та паралельно накопичена практика використання різноманітного адміністративно-правового інструментарію, свідчить про появу та поступове розширення певних організаційних та функціональних суперечностей між зафіксованими у ній високими завданнями та отриманими практичними результатами функціонування різноманітних владних органів (публічних адміністрацій) наділених відповідними адміністративно-правовими повноваженнями. Особливо зазначена невідповідність стала проявлятися з початку гарячої фази агресії РФ. Саме тому виникла необхідність виявити причини розвитку цієї негативної ситуації, що має набути свого вирішення шляхом досягнення мети даної праці, яка полягає в аргументації необхідності формування нових сутностей доктрини адміністративного права в умовах триваючої війни в Україні.

На початку викладення основного матеріалу, слід зазначити, що Доктрина не є лише одним з теоретичних вчень, у яких зафіксовані засадничі положення, що характеризують сучасне адміністративне право України.

Своєрідною предтечою Доктрини можна вважати Концепцію реформи адміністративного права України (далі – Концепція), для підготовки якої та проекту Адміністративного кодексу України урядовим розпорядженням № 257-р від 12 травня 1997 року була утворена робоча група на чолі з тодішнім міністром юстиції С. Р. Станік.

Це дійсно був надзвичайно рідкісний випадок, коли держава офіційно ставила завдання щодо концептуального забезпечення реформування цілої галузі національного права, причому галузі фундаментальної, профільної. Відповідно до цього завдання в 1998 році проект Концепції був підготовлений, у 2000 році – переданий до парламенту, а в 2001 році – розглянутий Комітетом з питань правової політики Верховної Ради України.

Концепція адміністративної реформи виокремила п'ять напрямів адміністративної реформи: створення нової правової бази, що регламентуватиме державне управління в Україні; формування нових інститутів, організаційних структур та інструментів здійснення державного управління; кадрове забезпечення нової системи державного управління; зміцнення та формування нових фінансово-економічних основ функціонування державного управління; наукове та інформаційне забезпечення системи державного управління, формування механізмів наукового та інформаційного моніторингу її функціонування.

Проте, аналізуючи об'ємність запланованих перетворень в адміністративній ланці, зважаючи на доволі широкий спектр заходів, запланованих у зміні системи управління, доводиться констатувати неефективне виконання положень згаданого документу, а також відсутність системності під час прийняття нормативних актів та вжиття заходів задля їх узгодження між собою [2].

Для кращого розуміння співвідношення доктрини і концепції слід звернутися до загального визначення цих понять.

Так, під «доктриною» (лат. *doctrina* – вчення) розуміється сукупність узагальнених положень, провідних принципів; певна концепція, що визначає спосіб розуміння і дії у певній галузі знань. Традиційно Доктрина складається з системи поглядів у галузі науки, релігії, філософії, політики, права, війська (див. Воєнна доктрина) та ін., яка формується упродовж тривалого часу. Будь-яку Доктрину поділяють на офіційну, що функціонує на національному чи наднаціональних рівнях, і неофіційну, що діє у межах певної соціальної групи [3].

Органічно з доктриною пов'язане інше поняття «концепція» (від лат. *conceptio* – осягати, сприймати) – система поглядів, понять про ті чи інші явища або процеси, спосіб їхнього розуміння, тлумачення; основна ідея будь-якої теорії, головний задум; ідея чи план нового, оригінального розуміння; конструктивний принцип художньої, технічної та інших видів діяльності. Для розкриття змісту Концепції необхідно охарактеризувати особливості її генези, онтології і праксеології [4].

Виходячи з наведеного, у контексті питань, що досліджуються, квінтесенція Доктрини зводиться до своєрідної соціальної оболонки (форми), зміст якої складається з сукупності важливих різновидів знань (учень), сутностей, які визначаються сучасним, новаційним змістом і використовуються у конкретних сферах соціального життя з метою втілення у життя відповідних об'єктивно існуючих потреб, для досягнення цілей та виконання похідних від них завдань, що актуалізуються перед суспільством і державою в умовах певного етапу їх функціонування та розвитку.

У той же час, сенс Концепції полягає у способі, плані удосконалення або реалізації змістовних характеристик найважливіших складових Доктрини, що визначають соціальну цінність та суспільне призначення адміністративного права України.

Належне вивчення теоретичних проблем Доктрини, неможливе без розуміння такого загального терміну як «правова доктрина». Найбільш уніфікованим та типовим сприймається наступне визначення цього поняття, а саме як зумовлену характером правової культури суспільства цілісну і логічно узгоджену сукупність визнаних юридичною (насамперед академічною) спільнотою ідей та наукових поглядів на право, що є основою професійної правосвідомості і концептуальним підґрунтям нормотворчої, правозастосовної, правотлумачної діяльності.

Доктрина є невід'ємною складовою частиною будь-якої розвинутої правової системи, де сформований клас професійних юристів, створений комплекс спеціальних правових текстів, існують віддиференційовані від інших сфер суспільної діяльності професійні юридичні практики. Разом з тим ступінь і форми впливу правової доктрини на правове життя суспільства залежать від стану розвитку правової системи, наявних правових традицій, характеру системи джерел права. У більшості сучасних правових систем правова доктрина має значення авторитетного (переконливого) джерела права і використовується насамперед як додатковий засіб для обґрунтування юридично значущих рішень [5, с. 34].

Повертаючись до проблем Доктрини слід погодитись з авторами розділу 2 «Адміністративно-правова доктрина України» Публічно-правової доктрини України, котрі наголошують, що сучасна теорія адміністративного права України має зосередитися на виробленні нової доктрини адміністративного права, визначенні концептуальних напрямів розвитку адміністративного права, адміністративно-правових досліджень, головних аспектів такої доктрини [6, с. 161].

Серед праць у яких вивчалися питання пов'язані з Доктриною, достатньо цікавими виглядають думки Т. Коломо-

ець та В. Колпакова щодо її феномену, який є системою, що характеризує: єдність по відношенню до середовища (цілісність) і різноманіття зв'язків із ним; структурованість її, наявність у її системі відносно самостійних компонентів; наявність детермінантних характеристик «доктрини» як цілісності, які є результатом взаємодії її компонентів; наявність всередині системи суперечностей, які є рушійною силою саморозвитку системи; історичність, наявність розвитку у часі, «історичного базису» і досвіду минулого [7, с. 14].

Не з меншою цікавістю, сприймаються висновки тих же авторів про те, що формою вираження «сутності» адміністративного права є доктрина адміністративного права, яка задає загальну спрямованість руху теоретичної думки в пізнанні секторальних складових галузі; предметом адміністративного права є адміністративно-правові відносини, які не є однорідними і перетворюються у систему завдяки відносинам адміністративних зобов'язань; предметом визначаються і зв'язуються в єдину систему всі юридичні конструкції адміністративно-правового простору, тобто предмет адміністративного права є формою вираження змісту адміністративного права; доктрина адміністративного права, як гносеологічна категорія, не підлягає вимірюванню на істинність суспільною практикою, інструмент її вимірювання – нові теоретичні знання (якщо факти не відповідають теорії, тим гірше для фактів) [8, с. 23–24].

З іншого, достатньо важливого ракурсу на проблему Доктрини, запропонували подивитись Ю. Битяк та Д. Лученко. Зокрема ними визначено сім перспективних напрямів досліджень розвитку адміністративного права, а саме: дослідження місця адміністративного права в системі права, визначення його ролі як галузі публічного права; трансформація уявлень і поглядів на предмет адміністративного права; адміністративно-правові відносини як різновид правових управлінських відносин; наукове обґрунтування системи джерел адміністративного права, враховуючи перспективи роботи із систематизації і кодифікації адміністративного права; подальшого наукового обґрунтування системи принципів адміністративного права; інститут адміністративної юстиції; визначення місця норм адміністративного права в правовій системі України та співвідношення з нормами міжнародного права.

Також цими авторами зазначалось, що сьогодні перед адміністративно-правовою наукою постають нові виклики. Виникнення штучного інтелекту (далі – ШІ) і необхідність врегулювання питань, що пов'язані з його впливом на традиційні сфери регулювання адміністративного права (дорожній рух, адміністративна відповідальність, прийняття управлінських рішень, використання ШІ в місцевому самоврядуванні тощо), глобальний процес цифровізації суспільства, пандемічні виклики і пов'язані з ними обмеження прав і свобод людини, необхідність систематизації законодавства про адміністративну процедуру.

Як доктрина розвитку адміністративного права повинні розглядатися нові адміністративно-правові традиції – сукупність ідей і поглядів на цілі, завдання, принципи, предмет науки і галузі права, головні напрями розвитку всієї галузі, окремих її підгалузей та інститутів [9, с. 49–55].

Аналізуючи теоретичні здобутки у процесах дослідження проблем та формування сучасної Доктрини, підсвідомо виникає питання, чому реальні результати функціонування складових вітчизняного державного апарату відверто кажучи не вражають і набагато відстають від тих високих стандартів, що у цілому характеризують ті сучасні та новачні теоретичні компоненти з яких у переважній більшості сформовані відповідні доктринальні положення і сенси.

На мій погляд, значна частина відповіді зафіксована у ст. 1 Конституції України, яка проголошує, що наша дер-

жава є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава, що де-факто не відповідає дійсності, насамперед відносно трьох останніх прикметників.

Особливо це стосується твердження про правову державу, бо нажалі для практик сучасної України, такі ознаки як правовий захист особи, юридична рівність громадянина й держави не є непорушним правилом. Крім того, у нас поки не існує сталих та ефективних інститутів громадянського суспільства, які б не тільки могли контролювати функціонування основних владних інститутів, а й суттєво впливати на їх утворення (перманентна криза політичної системи тому доказ).

Широкі можливості більшості складових елементів Доктрини знаходяться у своєрідному приспаному вигляді і мало активуються у повсякденній соціальній практиці. Потенціал значної частини цікавих та перспективних для соціуму теоретичних наробок залишається недостатньо затребуваним як керівництвом так й безпосередніми виконавцями, які служать у різноманітних структурах державно-владного апарату.

Нажалі поняття «бюрократія», яке у своєму первинному позитивному сенсі означає належно організовану систему управління, що здійснюється професійними чиновниками відповідно до чинних правових норм (правила), переважною частиною українських громадян, й досі сприймається з позицій пострадянської людини для якої зафіксований вище термін автоматично замінюється на похідне від нього поняття «бюрократизм», що характеризується такими негативними рисами поведінки публічних службовців від таких, майже типових і повсякденних як – тяганина, відписки, протекціонізм, до ексклюзивних – кумівство, непотизм, казнокрадство, хабарництво, що притаманно окремій групі проблемних країн, до яких нажалі можна віднести й Україну.

У нашій державі, окрім офіційної системи державної (публічної) влади, вже понад 25 років функціонує неофіційна паралельна система вагомого впливу на ключові соціальні процеси країни, головними бенефіціарами якої насамперед є керівники чинних владних структур, олігархи, очільники великого бізнесу, просто «авторитетні люди» котрі мають тісні обопільно вигідні зв'язки з представниками першої, другої та третьої груп «сильних світу цього».

Як свідчить багаторічний досвід, за таких обставин в Україні дуже важко, майже неможливо здійснити необхідні системні реформи та реалізувати завдання сталого суспільного розвитку. Поступово але цілком закономірно ми втратили свій багатоаспектний потенціал (людський, промисловий, науковий), зруйнували стару та не сформували нову вітчизняну економічну парадигму і стали однією з найбідніших країн Європи.

Однак певні елементи ринкових механізмів, тіньова економіка (біля 40 відсотків), цілком відчутні валютні перекази від заробітчан (насамперед з країн ЄС), кредити від МВФ, та стійка спроможність українців призвичаюватися до несприятливих обставин – ось основні чинники, які допомагали існувати Україні та її населенню в останні три десятиліття.

На перших порах (до 6–9 місяців) з початку великої війни у лютому 2022 року, серед влади та політичного істеблшменту, можна було спостерігати певну консолідацію та розуміння ступеня небезпечності загроз, які існують перед ними та Україною. Далі, ближче до зими 2022 року, завдяки журналістам, широкому загалу громадськості, стали відомими приклади численних зловживань з боку можновладців різноманітних категорій та владних рівнів. З того часу не минає тижня, щоб не викривались 1–2 резонансних випадки незаконного збагачення, корупції та інших порушень закону з боку вітчизняних високопосадовців.

За понад 27 місяців найбільшого військового протистояння на європейському континенті після Другої сві-

тової війни, також можна спостерігати невчасність або половинчастість важливих владно-управлінських рішень, пов'язаних з оборонними потребами та війною взагалі (один з останніх прикладів – зміни до законодавства щодо вдосконалення порядку мобілізації невинуватих були затягнуті не менше ніж на 6 місяців). Також значні претензії можна висунути до рівня інформаційної політики держави, яка на відміну першого року широкомасштабної війни, в останній час, стала відчутно поступатись брехливим наративам підступного супротивника.

А випадки носіння футболки повнолітніми особами чоловічої статі з надписом «ухилянт» або фіксація даного слова на авто, в умовах воєнного стану та десятків щоденних смертей як військовослужбовців так й цивільних осіб, ні у якому разі не можуть оцінюватися як прояв свободи слова, навпаки – це цинічна неповага як до держави так й до її захисників, за яку мала бути без зайвих вагань запроваджена сувора правова відповідальність (мінімум – на рівні адміністративного правопорушення).

Триваюча, виснажлива екзистенційна війна є об'єктивним детермінантом для використання усього насамперед державно-управлінського потенціалу Доктрини, значних можливостей заходів адміністративного примусу та усього функціонального ресурсу оновленої адміністративно-правової галузі.

На мій погляд, окрім регулятивної та охоронної функцій, за теперішніх обставин особлива увага має бути приділена виховній функції адміністративного права. Нажаль, в пострадянські часи, остання невинуватим залишається поза належної уваги вітчизняних учених-адміністративістів. Результативне здійснення даної функції позитивно впливає на формування ціннісних орієнтирів особи, її ключових чеснот та законслухняності, забезпеченню необхідних рівнів правової культури та свідомості, а також прищеплює індивіду відчуття відповідальності за власні діяння та необхідності виконання покладених на нього зобов'язань як перед оточуючими людьми, так й суспільством і державою в цілому.

Як свідчать останні 10 років українського правобуття (насамперед такі його основні складові як правоутворення і правореалізація) в умовах слабкості державних інституцій, майже безперервного негативного приватно-кланового впливу на їх діяльність, недосконалості політичної системи і триваючих процесів становлення інститутів громадянського суспільства, а також страшних реалій війни, чинне вчення про предмет правового регулювання та його відповідних механізмів, не може більше претендувати на первинність у категорійному арсеналі вітчизняного права взагалі та адміністративного права зокрема.

У якості аргументації цього, на перший погляд неоднозначного твердження, слід нагадати, що серед норм так званого публічного права, які забезпечують реалізацію виконавчо-розпорядчих функцій органів публічної влади, приблизно 70–75% від усього чинного законодавчого масиву становлять – адміністративно-правові норми. Тобто зазначена галузь права є домінуючою щодо регламентації функціонування державно-владного апарату, а значить формування та реалізації внутрішньої політики держави.

Головним недоліком формату правового регулювання суспільних відносин у вітчизняному праві взагалі та адміністративному праві зокрема є недостатньо конкретизована цільова спрямованість та мало визначена вмотивованість нормативно регламентованих дій конкретного чиновника під час виконання покладених на нього обов'язків. При цьому, в окремих випадках зазначена особа може розпоряджатися 6 або 9 значними бюджетними сумами, які у наслідок певних маніпуляцій зникають у невідомому напрямку без реалізації задач (повної або часткової) на які вони були виділені з казни.

У разі коли такі «непорозуміння» були б поодинокими, то до конструкції механізму правового регулювання не

виникало б питань (з кожного правила бувають винятки). Але коли винятки здебільшого стають правилами, а правило – навпаки винятками, то це не може не змушувати до критичних узагальнень.

Щоб ускладнити або взагалі поступово звести нанівець поширені у нас казнокрадство і корупцію, потрібно й надалі продовжувати формувати інші, нові сутності Доктрини – більш ефективні правові конструкції формування та реалізації публічного (державного плюс самоврядного) інтересу.

На мою думку, одним з перспективних таких варіантів є запровадження у якості первинного елемента правового забезпечення не суспільних відносин, а суспільних потреб, котрі підлягають або повинні підлягати правовій регламентації, усвідомлюються широким загалом суспільства, перетворюються тим самим у суспільні інтереси, які у процесі правоутворення та її складової – законотворчості набувають нормативно-правове (законодавче) закріплення, а потім вчасну та повну правову реалізацію.

За такого підходу, значно деталізується, а значить ускладнюється процес правоутворення та його невід'ємна складова – правотворчість. Однак, чітка визначеність конкретної групи правових потреб, дозволятиме забезпечити їх бездеформаційну трансформацію у різновид конкретних інтересів, які у свою чергу фіксуватимуться у відповідних законодавчих нормах, процес втілення у життя яких має бути чітко спрямованим на досягання конкретної суспільно значущої мети та вирішення відповідних завдань.

Для прикладу, якби в Україні після початку гібридної агресії РФ у 2014 році була вчасно усвідомлена суспільна потреба у реальному зміцненні оборонного потенціалу держави, то мінімум через п'ять років цілком можливо було б розпочати серійне виробництво вітчизняного оперативно-тактичного ракетного комплексу «Сапсан» з радіусом дії до 500 км або української багатоканальної універсальної зенітно-ракетної системи «Кільчень», яка здатна знищувати балістичні та аеродинамічні цілі, а також відновлення виробництва таких необхідних набоїв до військової зброї, замість втраченого у 2014 році Луганського патронного заводу.

Втім вийшло як завжди, інтерес особистого збагачення від сумнівної формули «Роттердам плюс» узяв гору над суспільною потребою суттєвого зміцнення оборони держави. Аналогічний висновок щодо пріоритетності інтересів можна отримати після ознайомлення з певними нюансами «великого будівництва». Цікаво, що як по першому так й по другому епізодам, були висунуті відповідні підозри, але враховуючи особливості дії окремих норм чинного Кримінального процесуального кодексу України, виникає велика непевність щодо «торжества правосуддя» у даних провадженнях.

Сумно стверджувати, але подібних прикладів домінування приватних, групових, партійних інтересів над об'єктивно існуючими, нагальними потребами можна наводити десятками. Ціна цьому усьому відома, у мирні часи – економічний занепад та соціальна деградація, у часи воєнного лихоліття – до вказаних «здобутків» додаються багатотисячні втрати людських життів.

Зазначений концепт правопотреб має складати такий первинний елемент правового понятійного апарату як «об'єкт права» (об'єкт правового забезпечення суспільних потреб). Саме різноманітні суспільні потреби, що зафіксовані в нормах права, або мають набути таку фіксацію, складають зміст поняття «об'єкт права».

Від предмета правового регулювання, об'єкт правового забезпечення суспільних потреб відрізняється наступними можливостями: спроможністю утворення ієрархічної системи правопотреб, втілення у життя яких залежить від їх соціальної значущості та нагальності реалізації у певний період функціонування держави; відстеження повного

циклу їх буття (існування) від причин виникнення до безпосереднього втілення у життя (правовідносини насамперед пов'язані з безпосередньою реалізацією), що полегшує завдання вчасного виявлення деформації змісту правових потреб як під час правоутворення так й правореалізації; краще визначати мотиви поведінки владних суб'єктів під час виконання своїх повноважень.

Необхідність поповнення правового понятійно-категорійного апарату новим терміном «об'єкт права» зумовлюється не тільки запитом на більш універсальний та дієвий теоретичний концепт, а й незадоволенням громадян функціонуванням вітчизняного державного апарату.

Так, результати соціологічного опитування 2020 українських громадян від 18 років, що проводилося соціологічною службою Центру Разумкова з 21 по 27 березня 2024 року в рамках Програми сприяння громадській активності «Долучайся!», що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) та здійснюється Раєт в Україні, засвідчили, що більшість респондентів висловлюють недовіру державному апарату (чиновникам) (не довіряють 76%), політичним партіям (76%), Верховній Раді України (74%), судам (судовій системі загалом) (70%), Уряду України (65,5%), Прокуратурі (62%), Національному агентству

з питань запобігання корупції (57%), Спеціалізованій антикорупційній прокуратурі (56%), Національному антикорупційному бюро України (55%) [10].

Беручи до уваги значущість адміністративного права в організації та функціонуванні державно-владного апарату, домінування норм цієї галузі права у відповідному забезпеченні державної внутрішньої політики вважається цілком доречним розширення Доктрини за рахунок такого концепту як об'єкт адміністративного права, який у разі своєї належної розробки може виступити у ролі потужного імпульсу подальшої трансформації цієї галузі права у давно затребуваному суспільством напрямку соціально-економічного відродження та розвитку.

На підставі викладеного можна **констатувати**, що поява даної нової сутності у структурі Доктрини не тільки сприятиме розширенню та зміцненню теоретичного фундаменту цієї базової галузі українського права, а за умов правильного та послідовного втілення у життя об'єктивно існуючих правових потреб, допоможе кардинально поліпшити результати соціальної практики у ключових сферах суспільного життя, що підпадають під адміністративно-правове забезпечення як в умовах триваючої війни так й під час післявоєнної відбудови України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Авер'янов В.Б. Нова доктрина українського адміністративного права: концептуальні позиції. *Право України*. 2006. № 5. С.11–17.
2. Концепція реформи адміністративного права України. https://arm.naiu.kiev.ua/books/adm_reform/nm/rozdil_2.html
3. Доктрина. Енциклопедична стаття. <https://esu.com.ua/article-20527>
4. Концепція. Енциклопедична стаття. <https://esu.com.ua/article-3256>
5. Семеніхін І. В. Правова доктрина: поняття, ознаки, структура. *Проблеми законності*. 2016. Вип. 132. С. 26–36.
6. Правова доктрина України : у 5 т., Том 2, Т. 2: Публічно-правова доктрина України / Ю. П. Битяк, Ю. Г. Барабаш, М. П. Кучерявенко та ін. ; за заг. ред. Ю. П. Битяка, Х. : Право, 2013. 864 с.
7. Коломоєць Т.О., Колпаков В.К. Поняття доктрини адміністративного права. *Вісник НАПРНУ*. 2020. № 2. С.14–26.
8. Коломоєць Т.О., Колпаков В.К. Доктрина та предмет: сутність адміністративного права. *Право України*. 2021. № 10. С.12–27.
9. Ю.П. Битяк, Д.В. Лученко. Доктрина адміністративного права України: еволюція та перспективи подальшого розвитку. *Право України*. 2021. № 10. С.44–59.
10. Оцінка ситуації в країні, довіра до соціальних інститутів, віра в перемогу, ставлення до виборів. Разумков Центр. 24 квітня 2024. <https://razumkov.org.ua/novyny/otsinka-sytuatsii-v-kraini-dovira-do-sotsialnykh-institutiv-vira-v-peremogu-stavlennia-do-vyboriv-berezen-2024r>